

Etniska hierarkier och (icke-)representation

Partikandidater med migrationsbakgrund vid svenska valet 2014¹

Ethnic hierarchies and (non)representation. Party candidates with migration background in the general election of 2014.

This paper analyses the extent to which individuals with migration background were appointed and elected into different levels of public decision-making bodies in the latest Swedish general election (2014). Individuals of "migration background" refers in this study to those born abroad or born in Sweden with two foreign-born parents. Data for this study is taken from Statistics Sweden's register of candidates elected in municipal, county and national parliamentary elections in 2014, supplemented by information from other Statistics Sweden's registers. The results demonstrate that: (a) individuals with a migration background are severely underrepresented in the Swedish decision-making bodies; (b) even in cases when individuals with a migration background are nominated on the party lists, they have less of a chance of being elected compared to native candidates. (c) The dominant "resource theory" cannot explain the underrepresentation of the stigmatized migrant groups and their descendants, and finally; (d) the results indicate some support to the hypothesis about the importance of access to social networks in order to be nominated and elected.

Keywords: political representation, migration background, elections, decision-making bodies

Inledning

I regeringens proposition *Sverige, framtiden och mångfalden* från 1997 framhålls följande om de integrationspolitiska målsättningarna: "I en demokrati bör det vara en strävan att de beslutande organen i samhället är sammansatta så att de representerar hela befolkningen både vad avser intressegemenskap och bakgrund. De som har invandrat till Sverige de senaste tjugo åren återfinns i liten utsträckning i beslutande organ och inflytelserika positioner i samhället. Det gör att den etniska och kulturella mångfalden i Sverige är otillräckligt representerad i det demokratiska och politiska systemet." (Regeringens proposition 1997/98:16:30). Trots sådana ambitioner är individer

---

1 Denna artikel är skriven inom ramen för forskningsprojektet "Pathways to Success", finansierat av Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse.

med invandrarbakgrund betydligt mindre representerade än andra bland de folkvalda i riksdagen, landstings- och kommunfullmäktige. Antalet individer med invandrarbakgrund bland Sveriges politiskt förtroendevalda har ökat med tiden, men samtidigt har antalet individer inom samma kategori ökat bland den totala befolkningen. När vi till exempel jämför andelen utlandsfödda förtroendevalda med de utlandsföddas andel av totalbefolkningen under de tre senaste valåren 2006, 2010 och 2014, ser vi att kvoten har fluktuerat runt 50 procent av deras befolkningsandel. Ser man till de utlandsfödda riksdagsledamöterna som valdes under respektive valår var denna kvot 38, 54 respektive 50 procent av de utlandsföddas andel av den totala befolkningen. Detsamma gäller i princip för kommunfullmäktige (52, 51 respektive 47 procent). Med andra ord har denna grupps andel bland de politiskt förtroendevalda varit runt hälften av dess andel bland totalbefolkningen.

Tabell 1. Andelen valda utrikesfödda ledamöter.

	2006	2010	2014
De utrikesföddas andel av den totala befolkningen	12,9	14,7	16,5
Riksdagen	4,9	8,0	8,3
Kommunfullmäktige	6,8	7,6	7,7

Den här studien använder en deskriptiv ansats för att studera representationen av individer med invandrarbakgrund bland politiskt förtroendevalda. Studiens material är från det senaste valet år 2014. Med invandrarbakgrund menas i den här studien både de som är födda utomlands och de som är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar. För att vara mer stringent när det gäller invandrarbakgrunden, delas dessa individer upp i olika undergrupper baserade på deras ursprung i olika regioner av världen. Detta görs eftersom tidigare svenska studier har visat att graden av andrafiering och stigmatisering av individer med invandrarbakgrund varierar utifrån vilka regioner i världen de har sina rötter från (se t.ex. Behtoui 2006).

Följande frågor vägleder studien:

1. Kan skillnader i individuella resurser (utbildning, inkomst och position på arbetsmarknaden) klagöra underrepresentationen av personer med invandrarbakgrund bland de politisk förtroendevalda i Sverige?
2. Har individer med invandrarbakgrund samma möjligheter relativt andra svenskar att bli invalda i olika beslutsfattande organ om de är nominerade av sitt parti? Om inte, vilka faktorer förklarar skillnaden?

Efter en kort redogörelse av tidigare studier presenteras olika teoretiska perspektiv som har använts inom fältet. I avsnitt tre beskrivs vilka empiriska material som har använts i undersökningen. Resultatet av undersökningen presenteras i avsnitt fyra och i avsnitt fem följer en slutdiskussion.

Varför är underrepresentation av individer med invandrarbakgrund bland de folkvalda ett problem?

Bäck och Öhrvall (2004) redogör för tre huvudargument om varför social representativitet av underordnade grupper (till exempel kvinnor och etniska minoriteter) är viktig: *rättvise-*, *resurs-* och *intresseargumenten*.

Om det första argumentet skriver Karen Bird med flera (2010): för att det politiska systemet ska vara rättvist krävs att olika samhällsgruppers närvaro garanteras i beslutsprocesser, eftersom 1) samtliga viktiga beslut fattas av politiska församlingar och implementeras av utnämnda ämbetsmännen och 2) det är de politiska valda som har delegerat uppdraget att styra till dessa ämbetsmän och därför kontrollerar dem. Anne Phillips (1995) menar att en balanserad representation av kvinnor och etniska minoriteter är en demokratisk rättighet, samt att en riktig representation av dessa grupper ökar de demokratiska beslutsfattande organens legitimitet och stärker systemets förmåga att överleva. Med andra ord: för att ett politiskt system ska betraktas som rättvist krävs att alla samhällsgrupper garanteras deltagande i beslutsprocesserna. I och med att underordnade grupper har mindre möjligheter att delta i den samhälleliga maktutövningen på lika villkor, skriver Phillips (1995), bör de tillförsäkras en större representation.

Om det andra argumentet, att representation av underordnade grupper är en resurs för beslutsfattande organ, skriver Sara Kalm (2003). Hon menar att en balanserad representation av individer med invandrarbakgrund ökar den allmänna kompetensen inom de politiska beslutsfattande organen, främjar lojaliteten hos väljare med invandrarbakgrund gentemot de politiska organen och breddar de politiska partiernas sociala bas.

Om ett segment av befolkningen är underrepresenterat i de politiska församlingarna finns risken att dess intressen blir försummade (Phillips 1995). Därför behövs en balanserad politisk representation av underordnade grupper. Deras närvaro på det politiska fältet har ett symboliskt och demokratiskt värde som signalerar (till dem som är underordnade men också till dem som tillhör de dominerande grupperna) att dessa gruppers perspektiv och intressen finns med i den politiska beslutsprocessen. Aars och Offerdal (2000) har visat att när väljarna är representerade av personer med samma bakgrund, erfarenheter och intressen som de själva, har de större möjligheter att framföra sina synpunkter och påverka representanternas beslut. Emellertid skriver Iris Marion Young (1990) att individer från dominerande grupper (som har en privilegierad position i samhället) i första hand vill bevaka sina egna intressen. Därför är det naturligt är att de strävar efter att vidmakthålla de privilegier de redan innehar, att de motverkar inkludering av underordnade grupper och på olika sätt försöker manövrera ut alla utmanare som kan hota deras maktposition.

Infödda respektive invandrare och deras barn har kollektiva erfarenheter (som onekligen varierar med deras klass, "ras", ålder och kön) som är viktigare än deras individuella erfarenheter. Det är de kollektiva erfarenheterna som gör att de tolkar världen på olika sätt. De infödda, som har en dominerande position i samhället, saknar de erfarenheter av underordning som individer med invandrabakgrund har upplevt. Som Eduards (2002) påpekar bygger den dominerade gruppens makt på en organiserad solidaritet mellan de individer som ingår i denna grupp; därför måste underordnade gruppers uppfattningar om maktproblemet beaktas och maktbalansen uppmärksammas.

Tidigare studier och teoretiska utgångspunkter

Trots att kvinnors politiska representation är ett etablerat tema inom europeisk forskning har invandrades representation i beslutsfattande organ hittills inte fått någon större uppmärksamhet, skriver Bloemraad och Schönwälder (2013). Även bland migrationsforskare har politisk representation inte uppmärksamats i samma utsträckning som exempelvis arbetsmarknadsintegrations- och utbildningsfrågor (ibid.). På samma sätt som i andra västeuropeiska länder är politisk representation av individer med invandrabakgrund även i Sverige ett mindre utforskat område. Det som redovisas nedan sammanfattar de få studier som har gjorts inom fältet i Sverige.

Den dominerande förklaringen till stigmatiserade minoriteters underrepresentation i politiken handlar om deras *bristande resurser*. Enligt den så kallade resursteorin är det dessa individers bristande resurser (deras lägre socioekonomiska status och bristande tillgång till materiella och sociala resurser) som förklarar deras marginalisering inom den politiska sfären. När människor har tid, pengar, utbildning och kompetens, menar Schlozman, Verba och Brady (2012), deltar de aktivt i politiken för att främja och försvara sina intressen. Enligt Soininen och Etzler (2006:28) används ofta en sådan förklaring för att upprätthålla de inföddas dominerande position: "Genom att peka ut invandrare som grupp lägger man skulden på invandrarna själva för att de är marginaliserade". Det enda politiska intervention som krävs, enligt den här förklaringen, är resursförstärkande åtgärder som ligger "väl i linje med vad som räknas till välfärdspolitikens mål, nämligen att genom att tillföra resurser åstadkomma ökad jämlikhet i samhället" (ibid.).

Dancygier med flera (2015; se även Dancygier m.fl. 2017) testar denna teori i en undersökning av svenska valresultat 1991–2010 och rapporterar att "enbart en mindre del av representationsgapet mellan inrikes- och utrikesfödda kan tillskrivas grupp-skillnader i socioekonomiska faktorer som utbildning, sysselsättning och inkomst" (Dancygier m.fl. 2017:100). En annan version av, eller komplettering till, resursteorin uppmärksammar minoriteters bristfälliga "politiska kultur". I det svenska fallet åberopas ofta invandrarernas otillräckliga språkkunskaper, deras låga kunskaper om det nya landets kulturella koder och deras "obrukbara erfarenheter" av politik från länder som saknar demokratiska procedurer. Som exempel på en sådan argumentation citerar Kalm (2003) svenska kommunalpolitiker som förklarar underrepresentationen

av individer med invandrabakgrund med deras engagemang i hemländernas politik. Som Soininen and Etzler (2006) påminner oss, liknar sådana kommentarer den typ av argument som framförs när kvinnors engagemang i familjen och hemmet förklaras vara ett hinder för deras engagemang i politiken.

I motsats till resursteorierna, som utgår från en brist på *utbudssidan* (egenskaper hos de underrepresenterade grupperna), ställer andra förklaringsmodeller *efterfrågesidan* i centrum. I dessa modeller söks anledningen till underrepresentationen av individer med invandrabakgrund hos de politiska organisationer som rekryterar och nominerar kandidater från olika sociala grupper. Det är värt att påminna att i det svenska politiska systemet röstar väljarna på partier snarare än individuella kandidater och personval har en väldigt marginell effekt (Berg m.fl. 2015).

Att bli rekryterad till partipolitiska organisationer, göra karriär inom partier och bli nominerad till förtroendeuppdrag är en process som skiljer sig markant från rekrytering och befordran på den vanliga arbetsmarknaden. Även om det finns en hel del informella inslag på den vanliga arbetsmarknaden, finns det åtminstone vissa formella krav för rekrytering och befordran, till exempel att den anställda ska ha en viss utbildningsnivå eller ett visst antal års arbetslivserfarenhet. Däremot är det huvudsakligen implicita kriterier och informella processer som avgör vilka som blir nominerade till de partipolitiska organisationernas vallistor. Partimedlemmarnas möjligheter att bli nominerade till förtroendeuppdrag är därmed inte enbart beroende av de formella riktlinjerna för kandidatnominering och hur man värderas som kandidat utifrån ens formella meriter.

Direkt diskriminering av kandidater med invandrabakgrund är en förklaring som har avhandlats i tidigare studier. Enligt Dahlstedt (2005) upplever individer med invandrabakgrund som är aktiva inom politiken en negativ särbehandling i den meningen att deras kompetens och insatser inte tas på allvar, samtidigt som de möter outtalade krav på att de borde anpassa sig till den svenska politiska kulturen för att kunna driva frågor och göra karriär. Selektionskriterier för högre positioner inom partier är, enligt Dahlstedt, baserade på specifika fördomar samt negativa föreställningar om personer med utländsk bakgrund som ett kollektiv. Med hjälp av enkätundersökningar och intervjuer visar Blomqvist (2005) hur den hierarkiska uppdelningen av människor på basis av deras etniska bakgrund, förhindrar och utesluter individer med utländsk bakgrund att aktivt delta i det politiska livet på jämlika villkor. Partiaktivister med invandrabakgrund berättar om partikollegornas motvilja att ge dem inflytelserika positioner. Studien demonstrerar dessutom att utrikesfödda som nomineras av olika politiska partier har lägre sannolikhet att bli valda jämfört med infödda (se även Bivald m.fl. 2014). Samma studies intervjuer med partiaktivister med invandrabakgrund indikerar att dessa är missnöjda med partikamraternas motvilja att ge dem utrymme.

Partigräsrötternas negativa attityder till att medlemmar med invandrabakgrund kandiderar är en av de frågor som betonas i intervjuer med partiernas valbredningsansvariga i Soininen och Etzlers studie (2006). Enligt dessa är vanliga medlemmar med svensk bakgrund, i likhet med samhället i övrigt, relativt ovilliga till att individer med invandrabakgrund ges samma möjligheter till att nå högre positioner. En invan-

drarfientlig opinion i vissa partiers väljarkårer framförs också som ett annat argument i sammanhanget (ibid.). Inom dessa partier (oftast de som är på högerkanten) ses invandrare inte som en lönsam väljargrupp och finns därför inte med bland deras representanter (mer om detta nedan).

Andra former av exkluderingsmekanismer förekommer i form av indirekta utslutningar, det vill säga svårigheter för nykomlingar inom partier att bli insläppta i deras "inre kretsar" och få tillgång till resursstarka nätverk. För att komma med på nomineringslistor bör man först bli sedd inom organisationen, vilket underlättas av att nykomlingen har en mentor som lyfter fram honom eller henne och ger personen positioner och uppdrag i olika formella och informella sammanhang. Med andra ord behöver man uppbackning av inflytelserika personer som hjälper en, till exempel genom att skicka en till olika former av internutbildningar, små och stora interna uppdrag och sedan bli rekommenderad till valberedningarna inför valet. Johansson (2002) skriver att tillgång till de resursstarka sociala nätverken inom partiorganisationerna har en central betydelse för hur nomineringen till förtroendeuppdrag går till. När konkurrensen om de begränsade platserna på nomineringslistor hårdnar och individer med invandrabakgrund saknar lämpliga kontakter och sällan har tillgång till resursstarka nätverk, så blir det svårt att göra karriär inom partiorganisationen. Värre blir det när dessa individer betraktas som "de andra" och det finns fördomar om dem och deras kompetens. Då är det lätt att tänka att de som betraktas som "våra egna" får större möjligheter att konkurrera bort "de andra". Soininen och Etzler (2006) visar att det finns många som konkurrerar om valbara platser på partilistor och att processen för nominering av kandidater för olika politiska uppdrag är informella. Individer med invandrabakgrund som inte verkar vara tillräckligt "kända" av nyckelpersoner inom partier betraktas inte som "lojala" eller "säkra kort" och överses därför lättare under nomineringsprocessen. Det som väger tungt i dessa partiorganisationer är rekommendationer från "ansedda och trovärdiga företrädare för partier" (Soininen & Qvist 2017:125). Individer med invandrabakgrund har samtidigt mindre kunskap om partiernas regler, normer och rutiner, det vill säga den tysta erfarenhetsbaserade kunskapen, konstaterar Soininen (2011). De nyanlända invandrarna har även mindre tid för att, utöver det som ägnas åt konkurrens på arbetsmarknaden, lägga energi på tidskrävande politiska uppdrag, skriver Soininen och Qvist (2017). För att sammanfatta dessa studier bör de politiska partiernas struktur (*efterfrågesidan*) betraktas som den primära förklaringsfaktorn för underrepresentationen av individer med utländsk bakgrund.

I den föreliggande studien delas individer med invandrabakgrund in i olika undergrupper. Denna uppdelning utgår från tidigare svenska forskningsresultat som visar att personer med rötter i olika delar av världen stigmatiseras (Behtoui & Neergaard 2017). Som Alexander (2004) skriver bör kategorierna etnicitet och invandrabakgrund (som ofta används för att visa att man tillhör "de andra") betraktas som socialt konstruerade kategorier snarare än fenomen betingade av naturen, till exempel genom födelseland, hudfärg eller "kultur". Alla som inte är infödda betraktas inte per automatik som "de andra", utan enbart en viss del av dem. Enligt Hylland Eriksen (2002:21) bör etnicitet och uppdelningen av folk utifrån deras "etniska tillhörighet" bäst förstås som

”en aspekt av en relation” och inte som ”en egenskap hos en grupp”. Dessa kollektiva identiteter skapas inte i isolering utan i kontakt och konkurrens mellan olika grupper. För att avgöra vilka som betraktas som ”oss” (och förtjänar samarbete och stöd) och vilka som är ”de andra” (de som anses ha lägre kompetens och inte är tillräckligt värdefulla för att satsa på: de stigmatiserade), ”används polariserande standarder och dikotoma symboliska strukturer som hämtas från månghundraåriga diskurser” (Alexander 2004:93). Konstruktionen av en etnisk grupp handlar om utformningen av en gruppidentitet. En sådan identitetskonstruktion kan initieras såväl internt som extern, det vill säga påtvingas gruppen utifrån. Exempel på det sistnämnda är de individer som kom till europeiska länder efter andra världskriget från olika delar av världen och som först kategoriserades som ”utlänningar”, därefter som ”invandrare”, och vilkas barn i många fall också kategoriseras som invandrare trots att de är födda och uppvuxna i de europeiska länderna i fråga (Behtoui & Jonsson 2013).

I ett samhälle som är organiserat genom en uppdelning av människor på grund av deras ”etniska tillhörighet”, lär man sig redan från barndomen att känna igen sådana stigma och den differentiering det innebär att vara stigmatiserad, skriver Richard Jenkins (1994:204). Barnen lär sig att de tillhör den ena eller den andra gruppen. Genom förståelsen av skillnader mellan olika grupper ”utvecklas en självkänsla och en känsla om de andra som blir en del av individens oreflekterade habitus”. Det finns grupper som bär på ett stigma av underordnad etnisk tillhörighet, identiteter som är skamliga, skriver Goffman (1963:5). Konsekvensen blir att individer som inordnas i de stigmatiserade grupperna ser sina livschanser minska. Goffmans teori handlar framför allt om *synlighet* och människors fysiska egenskaper, alltså de som vi först lägger märke till när vi träffar en person (Sayad 2004:260). Invandrarnas utseende och språkbruk, deras klädsel och beteenden, deras gester, kroppshållning och till och med deras behåring (mustascher, mörkt hår) och deras namn – allt detta ger ”de normala” en anledning att stigmatisera dem. Och som Goffman betonar är den stigmatiserade kroppen den som är allra svårast att förändra. I och med att de stigmatiserade avviker från ”normen”, kommer deras underordnade position att rationaliseras och framställas som en följd av deras påstådda inre karaktär, till exempel att de har låg intelligens, ålderdomliga kulturvanor eller alltför starka och hetsiga lidelser. Sådana individer är i ”de normalas” ögon inte lika attraktiva att ha som vänner. De är inte heller välkomna som grannar eftersom bostadsområdets rykte försämras och fastighetspriserna faller när de flyttar in. Oskrivna regler avråder från äktenskap med stigmatiserade personer.

Robert Miles (1993) benämner processen under vilken en grupp människor kategoriseras som ”de andra” som *rasifiering* och definierar begreppet på följande sätt: ”under vissa historiska förhållanden och under särskilda materiella villkor tillskriver människor vissa biologiska egenskaper mening i syfte att skilja ut, utesluta och dominera: genom att reproducera föreställningen om ’ras’ skapar de en rasifierad andre och rasifierar samtidigt sig själva.” (1993:44). Som Stephen Castles (2005) påminner oss om finns det en hierarkisk uppdelning av individer beroende på i vilken del av världen de har sina rötter. Högst upp i denna hierarki återfinns de som kommer från vissa länder som har en dominerande position i den nya globala ordningen, det vill

säga USA, EU-länder (före 2004, då ett flertal länder från Östeuropa blev medlemmar), Japan, Kanada, Australien och Nya Zeeland. Därefter kommer individer från "transitionsländer" som Brasilien, vissa nyligen industrialiserade länder i Sydostasien som Sydkorea samt Ryssland och andra östeuropeiska länder. Den lägsta positionen har individer med rötter i mindre utvecklade länder i Afrika, Asien samt Central- och Sydamerika. Tidigare svensk forskning bekräftar denna hierarki och visar att individer från länder utanför Nord- och Västeuropa samt Nordamerika löper större risk att föreställas som "de andra", alltså stigmatiseras eller rasifieras och bli diskriminerade (Schierup, Hansen & Castles 2006).

Data

Data för studien har hämtats från Statistiska centralbyråns (SCB) olika register. Först hämtades information om alla individer som var nominerade och valda till förtroendeuppdrag ur SCB:s register över nominerade och valda under kommun-, landstings- och riksdagsval 2014. Sedan konstruerades en "referensgrupp" för att kunna jämföra individer i den första gruppen med den totala befolkningen i Sverige. Populationen för referensgruppen har hämtats från "registret över totalbefolkningen" (31 december 2014) och utgörs av ett slumpmässigt urval om tio procent av alla folkbokförda individer som är 18 år eller äldre i Sverige (individer valda eller nominerade under kommun-, landstings- och riksdagsvalen 2014 exkluderades innan urvalet gjordes).

För båda grupperna har uppgifter inhämtats från följande av SCB:s register:

- I. Registret över totalbefolkningen (RTB)
- II. Inkomst- och taxeringsregistret (IoT)
- III. Longitudinell databas för integrationsstudier (STATIV)
- IV. Utbildningsregistret (UREG)

I alla redovisningar som görs nedan har vi tagit bort de individer som inte hade svenskt medborgarskap år 2014 och dem som hade varit bosatta i Sverige mindre än fyra år för att säkerställa att de är röstberättigade. På det viset uppgår den totala populationen i den här studien till 593 411 individer (unika löpnummer), varav 8 procent (42 136 individer) är nominerade och 2,5 procent (13 765 individer) valda och resten (533 510 individer eller 89,5 procent) är en referensgrupp från totalbefolkningen. Individens invandrabakgrund är (utifrån argumentationen ovan) uppdelade i olika undergrupper enligt följande:

1. SV (infödda personer med minst en förälder född i Sverige)²
  2. Norden (födda i övriga nordiska länder)
  3. NW (invandrat från västeuropeiska eller nordamerikanska länder)
  4. Övriga europeiska länder
  5. Asien
  6. Afrika
  7. Sydamerika
- Sedan har vi barn till invandrare (som är födda i Sverige och har två utländskfödda föräldrar) från olika regioner som är benämnda med suffix 2.
8. Norden²
  9. NW²
  10. Övriga Europa²
  11. Asien²

Eftersom barn till sydamerikanska och afrikanska invandrare var så få bland de politiskt förtroendevalda blev det meningslös att utforma separata grupper för dem.

Resultat

I ett första steg presenteras deskriptiva data för andelen valda och nominerade till olika politiska beslutande organ, fördelade utifrån härkomst från olika regioner i världen. Sedan redovisas andelen valda och nominerade inom olika politiska partier.

Som framgår av tabell 2 är svenskfödda med minst en svenskfödd förälder (gruppen SV) överrepresenterade bland de nominerade och valda i förhållande till deras andel av den totala befolkningen. Individer med ursprung i nordiska länder (gruppen Norden) och invandrare från västeuropeiska och nordamerikanska länder (gruppen NW) har en andel av de nominerade och valda som nästintill motsvarar deras relativa andel av den totala befolkningen. Grupperna av individer med rötter i länder utanför Västeuropa och Nordamerika har däremot en betydligt lägre andel nominerade och valda i förhållande till dessa gruppers andel av den totala befolkningen. Mer konkret innebär detta att andelen av dem som valts och är födda i övriga Europa, Asien, Afrika eller Sydamerika är ungefär hälften så stor som deras andel av totalbefolkningen. Samma förhållande gäller även barn till migranter. Barn till sydamerikanska och afrikanska invandrare utgör nästan 0,2 procent av totalbefolkningen men finns inte med i redovisningen. Anledningen till detta är att de som blev valda och tillhör dessa grupper är så få (5 respektive 3 personer). Därför var det i deras fall omöjligt att utforma en grupp för analysen (observera dock att denna grupps andel av totalbefolkningen är

---

2 Alla tidigare undersökningar visar att de som är födda i Sverige med en förälder född i Sverige har nästan samma utbildning och arbetsmarknadsposition som de med två föräldrar födda i Sverige (Se t.ex. Behtoui & Olsson 2014). Jag använder inte begreppet "andragenerationsinvandrare" för de individer som är födda och uppväxta i Sverige med två utländskfödda föräldrar. De är inte invandrare utan egentligen lika svenska som alla andra svenskar även om de är barn till invandrade individer.

densamma som NW2-gruppen). Resultatet bekräftar vad Castles (2005) har kallat för en hierarkisk uppdelning av människor beroende på deras ursprungsland, det vill säga en underordnad position som återspeglas i den politiska underrepresentationen av individer med rötter i länder utanför Nord- och Västeuropa samt Nordamerika (Blomqvist 2005 kallar samma fenomen ”den etniska hierarkin”).

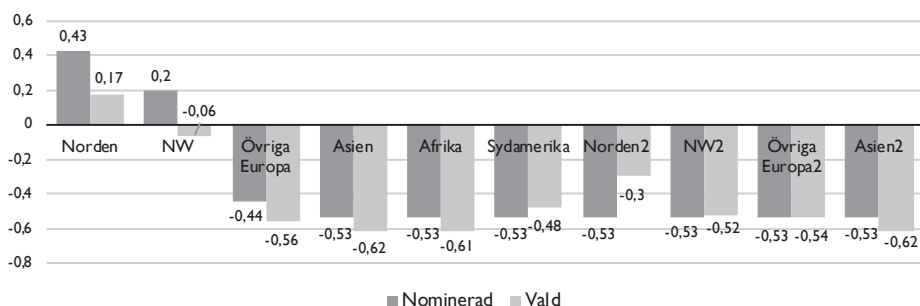
Tabell 2. Olika gruppers andel av totalbefolkningen samt andelen nominerade och valda till politiskt beslutande organ 2014 (riksdag, landsting och kommuner).

	Antal	SV	Norden	NW	Övriga Europa	Asien	Afrika	Sydamerika	Norden2	NW2	Övriga Europa2	Asien2
Gruppens andel av totalbefolkningen	537 510	83,7	1,4	0,8	3,4	5,3	1,1	0,8	1,2	0,2	0,8	1,0
Nominerad	42 136	89,3	2,0	1,0	2,0	2,7	0,8	0,7	0,7	0,1	0,4	0,3
Vald	13 765	91,0	1,7	0,8	1,6	2,1	0,5	0,4	0,9	0,1	0,4	0,4

Figur 1 åskådliggör sambandet mellan att ha invandrarbakgrund och att bli nominerad eller vald under valet 2014³. Som framgår av figuren var chansen att bli vald eller nominerad i valet 2014 mindre för individer med rötter i länder utanför Nord- och Västeuropa samt Nordamerika jämfört med svenskfödda individer i SV-gruppen. Uttryckt på annat sätt: om individen var svenskfödd med minst en svenskfödd förälder hade denne 61 procent högre chans att bli nominerad och 93 procent högre chans att bli vald i valet 2014, jämfört med dem som hade invandrarbakgrund. Observera att i figur 2 är SV-gruppen vår referensgrupp, vilket innebär att alla andra grupper har jämförts med den.

3 I analysdelen har olika de olika politiska nivåerna (kommun, landsting och riksdag) slagits ihop. Även om man kan tänka sig att olika faktorer är olika viktiga för varje nivå skulle en separat analys av varje nivå göra analysdelen för lång och detaljerad.

Figur 1. Chansen att bli nominerad eller vald för individer med utländsk bakgrund jämfört med referensgruppen (SV).

Tabell 3 visar några olika egenskaper för de sammanlagt 13 765 individer som blev valda till riksdag, landsting och kommuner i Sverige år 2014, redovisat utifrån personernas bakgrund i olika regioner i världen. Av resultatet framgår att andelen män inom gruppen SV är 56 procent. Andra grupper där andelen män är större än 50 procent är grupperna NW, Asien och Afrika. Bland de övriga grupperna är könsbalansen antingen jämn eller så är kvinnorna representerade i större utsträckning än männen.

När det gäller ålder är representanter från grupperna SV, Norden, NW och NW2 äldre än de andra. De som har föräldrar födda i ett asiatiskt land (Asien2) är betydligt yngre än de andra. Beträffande utbildning kan vi i tabellen se att de valda från Asien (båda generationerna), NW och Sydamerika i genomsnitt har längre utbildning än övriga grupper. Samma förhållande gäller för dessa gruppers arbetsstatus enligt SSYK 2012 (standard för svensk yrkesklassificering). Siffrorna bör tolkas som att ett högre värde visar en högre status, vilket är ett värde som varierar mellan sammanlagt nio statusgrupper⁴. Arbetsinkomsten är högst bland följande grupper (relativt andra grupper): Norden2, Asien, NW2, Övriga Europa2 och SV⁵. För att sammanfatta: de

4 Enligt Statistiska centralbyrån är SSYK 12 (i likhet med den internationella yrkesklassifikationen ISCO-08 som ligger till grund för SSYK 2012) en hierarkisk indelning med följande kategorier (på ensiffernivå, vilket avser yrkesområde): Legislators, senior officials and managers = 1, Professionals = 2, Technicians and associate professionals = 3, Clerks = 4, Service workers and shop and market sales workers = 5, Skilled agricultural and fishery workers = 6, Craft and related trades workers = 7, Plant and machine operators and assemblers = 8, Elementary occupations = 9. Det finns dock en kategori (Armed forces) som står utanför denna rangordning. För den gruppen har jag använt SSYK 2012 på tvåsiffernivå (officerare, specialistofficerare och soldat) för att göra en rangordning. I redovisningen i tabellerna har jag kodat grupperna omvänd, det vill säga 1 blev 9 och 9 blev 1.

5 Siffrorna i tabellen visar arbetsinkomst per år. Denna inkomstnivå kan verka låg för politikerna, men observera att den avser alla politiker. Om man särskiljer arbetsinkomsterna för förtroendevalda på olika politiska nivåer är den genomsnittliga arbetsinkomsten för riksdagsledamöter cirka 790 tusen kronor/år och för landstingspolitiker 455 tusen kronor/år. Kommunpolitikerns arbetsinkomst är i snitt på 340 tusen kronor/år, vilket drar ner genomsnittet. Detta beror på att det bland dem som valts till kommunfullmäktiga finns individer som inte har en hög arbetsinkomst, till exempel eftersom en del av dem är studerande.

individuella resurserna för dem som valts och har sina rötter i länder utanför Nord- och Västeuropa samt Nordamerika (avseende deras utbildning, arbetsinkomst och arbetsstatus) är i stort sett jämbördiga med de från SV-gruppen som blivit valda (mer om detta nedan). Bland de utrikesfödda som har valts till politiska förtroendeuppdrag har individer från grupperna Norden och NW den längsta vistelsetiden i Sverige och individer från Afrika den kortaste.

Tabell 3. Karaktäristik av dem som valts till beslutsfattande organ i Sverige 2014, för olika grupper (N=13 765).

	Män (%)	Ålder	Utbildning, antal år	Universitets- utbildning (%)	Arbets- status (1–9)	Arbets- inkomst, tusen kr/år	Antal år i Sverige
SV	56	51	13,3	53	3,0	366	–
Norden	42	58	12,9	48	2,7	308	44
NW	58	52	14,2	68	3,6	337	36
Övriga Europa	41	47	13,9	61	3,9	354	27
Asien	61	45	14,1	69	4,2	385	26
Afrika	76	44	13,2	56	3,6	334	21
Sydamerika	37	48	14,2	73	4,7	323	28
Norden2	45	46	13,7	57	3,5	392	–
NW2	47	52	12,7	47	4,1	377	–
Övriga Europa2	50	42	13,8	65	3,9	371	–
Asien2	51	26	14,1	75	3,4	258	–

Det är intressant att jämföra siffrorna i tabell 3 (som avser dem som valts till politiska församlingar i Sverige) med tabell 4 som redovisar motsvarande information för totalbefolkningen. Som vi ser har alla som blivit valda till politiska förtroendeuppdrag (både från gruppen SV och grupperna med invandrabakgrund) högre socioekonomisk status än totalbefolkningen, det vill säga högre utbildning, arbetsstatus och inkomst. Vad gäller totalbefolkningen är det ännu mer intressant att utbildning och arbetsstatus inom SV-gruppen är betydligt högre än inom de grupper som består av individer födda i Asien, Afrika och Sydamerika. Samtidigt visar det sig att de valda politiska representanterna från dessa tre grupper har minst lika hög, eller till och med högre, utbildning och arbetsstatus än de politiska representanterna som tillhör SV-gruppen.

Tabell 4. Karaktäristik av individerna i referensgruppen (urvalet ur totalbefolkningen) i Sverige 2014 (N=537 510)

	Män (%)	Ålder	Utbildning, antal år	Universitets- utbildning (%)	Arbets- status (1–9)	Arbets- inkomst, tusen kr/år	Antal år i Sverige
SV	52	42	12,7	39	3,4	287	–
Norden	43	45	11,9	31	3,0	265	40
NW	53	44	13,3	51	3,0	270	26
Övriga Europa	44	42	12,4	38	2,6	236	21
Asien	48	41	11,8	36	2,1	194	19
Afrika	51	42	11,8	32	2,3	201	18
Sydamerika	48	42	12,6	40	3,0	240	24
Norden2	52	42	12,3	32	3,4	299	–
NW2	52	42	12,7	40	3,4	305	–
Övriga Europa2	52	41	12,6	37	2,8	238	–
Asien2	52	40	12,2	32	2,1	151	–

De sista deskriptiva resultaten (som presenteras i Tabell 5) handlar om huruvida individer med invandrabakgrund återfinns bland olika partiers folkvalda i politiska församlingar på nationell, kommunal och landstingsnivå. Bloemraad och Schönwälder (2013) skriver att partier på vänsterkanten (som i allmänhet får mer stöd från migranter), mindre partier (som i lägre grad räds rasism bland majoritetsväljare) samt mindre hierarkiska och nyetablerade partier (vars avstånd till makten är större) tenderar att vara mer öppna gentemot individer med invandrabakgrund.

När man i tabell 5 granskar andelen individer med utländsk bakgrund som valts till politiska församlingar ser man att allianspartierna (M, KD, C och L) hade en lägre andel individer med utländsk bakgrund bland sina representanter än andra partier hade vid valet 2014. Det omvända gäller inte minst för mindre partier på vänsterkanten (MP och V) som är de partier som har högst andel förtroendevalda med rötter i Asien, Afrika och Sydamerika. Bland SD:s företrädare i beslutsfattande organ finns också en relativ överrepresentation av individer med utländsk bakgrund för vissa undergrupper, nämligen de med ursprung i nordiska och östeuropeiska länder.

Tabell 5. Andelen med migrationsbakgrund som valts till politiska församlingar, inom olika politiska partier.

	M	S	L	C	V	Mp	KD	SD
SV	92,4	89,5	92,2	97,1	86,8	84,6	93,3	92,3
Norden	1,6	1,8	1,2	0,8	2,9	2,9	1,3	2,4
NW	0,8	0,8	0,7	0,3	0,8	2,2	1,1	0,5
Övriga Europa	1,6	2,0	1,6	0,6	1,0	1,7	0,7	1,8
Asien	1,3	2,8	2,5	0,3	4,3	3,0	1,8	0,7
Afrika	0,1	0,5	0,1	0,2	0,4	2,3	0,5	0,2
Sydamerika	0,1	0,4	0,3	0,0	2,3	1,0	0,4	0,1
Norden2	0,8	0,9	0,7	0,4	0,6	1,3	0,4	1,2
NW2	0,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,2	0,2
Övriga Europa2	0,6	0,3	0,4	0,1	0,8	0,4	0,0	0,5
Asien2	0,4	0,6	0,1	0,1	0,1	0,6	0,2	0,2

Fetstil visar överrepresentation av en specifik grupp i förhållande till dess andel av totalbefolkningen.

Bristande resurser?

I det här avsnittet granskas hypotesen om invandrarnas bristande resurser som förklaring för deras underrepresentation i de politiska beslutsfattande organen. Vi inleder analysen med en serie av logistiska regressioner som undersöker oddsen att bli nominerad eller vald till politiska uppdrag⁶. Utfallsvariabeln i regressionerna är således en dikotom variabel som antar värdet ett om individen blivit nominerad eller invald och värdet noll om så inte är fallet. Resultaten presenteras i tabell 6. För att få en övergripande indikator för individernas socioekonomiska bakgrund har jag med hjälp av faktoranalys (explorativ faktoranalys, EFA, med principalkomponentmetod) konstruerat en variabel som kallas för SES (socioekonomisk status). Värdet på SES är härlett ur de tre variablerna utbildning, sysselsättning och arbetsinkomst. Mer konkret handlar det om det antal år som individen har studerat, ifall individen har ett arbete eller ej (värde 1 om man har ett arbete, om ej värde 0) och (den naturliga logaritmen av) individens årliga arbetsinkomst.

6 Även om logit eller probit ofta rekommenderas vid analys av binära utfallsvariabler har en del statistisk litteratur under senare år bedömt dessa modeller som bristfälliga i vissa avseenden (Mood 2010). Som ett exempel på dessa brister kan man nämna svårigheten att jämföra koefficienter mellan olika modeller. Jag har provat både OLS och logistiska modeller, vilka för våra data gav nästan samma resultat. I och med att koefficienter för logistiska modeller är lättare att tolka har jag valt att presentera $\text{Exp}(B)$ eller oddskvoten.

Tabell 6. Faktorer som påverkar sannolikheten att bli nominerad eller vald till olika politiska beslutsfattande organ, logistisk regression [Exp (B) – 1]

Modell	Alla individer = 593 411				Bara individer med invandrarbakgrund = 93 610					
	Nominerad		Invald		Nominerad			Invald		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
<i>Etnisk hierarki (SV = referens för modell 1–4)</i>										
Norden (referens för modell 5–10)	0,43	0,29	0,17	0,19						
NW	0,2*	0,13*	-0,06	-0,09	0,02	-0,02	0,09	-0,03*	-0,20*	-0,03
Övriga Europa	-0,44**	-0,40**	-0,56**	-0,49**	-0,52**	-0,49**	-0,38**	-0,55**	-0,55**	-0,42**
Asien	-0,53**	-0,48**	-0,62**	-0,51**	-0,60**	-0,54**	-0,41**	-0,61**	-0,56**	-0,39**
Afrika	-0,34**	-0,28**	-0,61**	-0,51**	-0,44**	-0,37**	-0,17**	-0,60**	-0,55**	-0,34**
Sydamerika	-0,22**	-0,16**	-0,48**	-0,43**	-0,33**	-0,30**	-0,21**	-0,47**	-0,50**	-0,40**
Norden2	-0,42**	-0,37**	-0,30**	-0,25**	-0,50**	-0,49**	-0,53**	-0,28**	-0,34**	-0,39**
NW2	-0,46**	-0,42**	-0,52**	-0,49**	-0,54**	-0,53**	-0,55**	-0,51**	-0,56**	-0,59**
Övriga Europa2	-0,55**	-0,49**	-0,54**	-0,45**	-0,62**	-0,58**	-0,57**	-0,53**	-0,52**	-0,53**
Asien2	-0,73**	-0,69**	-0,62**	-0,47**	-0,77**	-0,73**	-0,71**	-0,61**	-0,52**	-0,49**
<i>Andra Kontrollvariabler</i>										
Ålder		0,07**		0,05**		0,05**	0,28**		0,03**	0,12**
Kön: man (kvinna=ref.)		0,31**		0,20**		0,27**	0,05**		0,11*	0,03**
SES		0,07**		1,62**		0,41**	0,37**		3,5**	3,12**
<i>Tillgång till socialt kapital</i>										
Mer än 15 år i Sverige							0,74**			1,85**
Partner tillhör gruppen SV							0,46**			0,48**
R ²	,07	,13	,07	,08	,023	,092	,102	,014	,085	,099

* anger signifikans på 5-procentsnivån, ** på 1-procentsnivån.

I ett första steg (modell 1 och 3) granskar vi effekten av att ha invandrarbakgrund (jämfört med att ha svensk bakgrund) när man blivit nominerad eller invald till politiska församlingar. Resultaten i modell 1 och 3 visar att chansen att bli nominerad eller invald för individer som har rötter i länder utanför Nord- och Västeuropa samt Nordamerika är betydligt mindre än andra. Till exempel har de som är födda i Asien (jämfört med SV-gruppen) 53 procent mindre chans att bli nominerade och 61 procent mindre chans att bli valda. För individer som är födda i Sverige och har två föräldrar som är födda i Asien är chansen att bli nominerad 73 procent lägre och chansen att bli vald 62 procent lägre än för dem som tillhör SV-gruppen.

I modell 2 och 4 kontrollerar vi för ålder (i år) och kön (1= män och 0 = kvinnor), samt SES (socioekonomisk status som indikerar individens resurser för att konkurrera med andra inom det politiska fältet). Som resultatet visar ökar oddset att bli nominerad eller invald ju äldre individen blir (0,7 respektive 0,5 procent för varje år). Män har 31 respektive 20 procent större chans att bli nominerade eller invalda (jämfört med kvinnor). En högre socioekonomisk status ökar också chansen att bli nominerad och ännu mer för att bli invald. När dessa tre variabler inkluderas minskar gapet något mellan individer i SV-gruppen och dem som har sina rötter i länder utanför Västeuropa och Nordamerika. Men fortfarande finns betydande statistiskt signifikanta skillnader mellan de två grupperna.

I de följande modellerna (5–10) inkluderas enbart individer med invandrabakgrund. I dessa modeller är i stället individer födda i Norden referensgrupp, vilket betyder att alla andra med invandrabakgrund jämförs med dem. Observera att det (i modell 1–4) inte finns några statistiskt signifikanta skillnader mellan representationen av individer från nordiska länder respektive SV-gruppen när det gäller invalda. Resultaten i modell 5 och 8 visar att individer med ursprung i länder utanför Västeuropa och Nordamerika har betydlig mindre chans att bli politisk representant jämfört med dem som är födda i Norden (observera till exempel i modell 5 att individer födda i Asien har omkring 60 procent mindre chans än referensgruppen).

Ålder, kön och SES har inkluderats i modell 6 och 9. Resultatet visar att äldre individer, män och personer med högre socioekonomisk status har större chans att bli nominerade eller valda. Genom att inkludera dessa variabler minskar gapet något men merparten av skillnaderna kvarstår.

I modell 7 och 10 kontrollerar vi för två nya variabler:

1. Huruvida individen har bott i Sverige mer än tio år (1 = ja och 0 = nej).
2. Huruvida personen har en partner som är född i Sverige och har två svenskfödda föräldrar (1 = ja och 0 = nej).

Effekterna av att ha bott längre än tio år i landet eller ha en partner med svensk bakgrund kan tolkas på två sätt: antingen indikerar dessa variabler att individen har en mer omfattande kännedom om den svenska politiska organisationernas spelregler eller så har personen i fråga ett större och resursrikare socialt nätverk inom politiska partier. Utifrån båda tolkningarna kan vi betrakta dessa som två proxyvariabler för individens tillgång till mer socialt kapital⁷. Vi kunde tidigare, i tabell 3, se att individer med invandrabakgrund som har blivit nominerade eller invalda i snitt har bott mer än tjugo år i Sverige. Denna grupp, som har en relativt hög socioekonomisk status, är självklart svår att jämföra med nyanlända invandrare som måste lära sig det svenska

7 Givetvis hade det varit bättre ifall vi haft tillgång till mer exakt information om individernas sociala kapital, till exempel data om den tid de varit aktiva medlemmar i partier eller engagerat sig för andra civilsamhällesorganisationer, men dessvärre saknas sådan information i den registerdata som använts.

språket och saknar tid för att engagera sig politiskt eftersom de först ska etablera sig i samhället (jfr. Soininen & Qvist 2017:121). I vår analys finns även med tre grupper med invandrabakgrund som är födda i Sverige men har två utrikesfödda föräldrar.

När vi har kontrollerat för de två variablerna som indikerar större kännedom om de svenska politiska organisationernas normer eller ett mer omfattande socialt nätverk i dessa organisationer (socialt kapital), ser vi att både variablerna ger statistiskt signifikanta och positiva resultat. Detta kan tolkas som att individer med tillgång till mer socialt kapital har större chans att bli nominerade eller invalda. Men bör dock notera att när dessa två variabler inkluderas blir gapet något mindre mellan personer med ursprung i länder utanför Västeuropa och Nordamerika och dem som kommer från de nordiska länderna (referensgruppen). Det innebär att dessa variabler är partiella medlare (*partial mediator*) mellan utfallsvariablerna (nominerade respektive valda) och kontrollvariabler som indikerar stigmatiserade invandrabakgrund (Miles & Shevlin 2001). Med andra ord visar detta effekten av en etnisk hierarki som innebär att stigmatiserad tillhörighet/ursprung minskar chansen att bli nominerad eller invald. Detta är i sig en konsekvens av sämre tillgång till resursstarka sociala nätverk (Behtoui 2016). Men även efter kontroll för de variabler som visar tillgång till socialt kapital, kvarstår en betydande skillnad i chanserna att bli nominerad eller vald. Observera att R^2 i de logistiska regressionsmodellerna ”inte mäter andelen förklarad varians utan den procentuella reduktionen i *log-likelihood*-värdet som de oberoende variablerna sammantaget leder fram till”. (Edling & Hedström 2003:200).

Sammanfattningsvis visar resultaten att underrepresentationen av individer med invandrabakgrund bland nominerade och valda till beslutsfattande politiska organ inte beror på att dessa individer har mindre socioekonomiska resurser. Däremot ger resultaten ett visst stöd till hypotesen att begränsad tillgång till socialt kapital kan tänkas förklara en del av denna underrepresentation. Det bör samtidigt noteras att det finns oförklarade skillnader som bör studeras vidare.

Nominerad och invald?

Undersökningar av tidigare val har visat att individer med invandrabakgrund som blir nominerade av sitt parti har lägre sannolikhet att bli valda jämfört med dem som har svensk bakgrund (Bivald m.fl. 2014; Johansson 2002). I detta avsnitt granskar vi om detta var fallet även under valet 2014. I analysen har enbart individer som varit nominerade till riksdag, landsting och kommuner i Sverige år 2014 (totalt 55 901 individer) inkluderats.

De nominerade har delats in i två grupper: 1) De rödgröna partierna (S, MP och V), vilka hade 21 283 nominerade, och 2) allianspartierna (M, KD, C och L) samt SD och övriga partier, vilka sammanlagt hade 34 618 kandidater. Anledningen till denna indelning är (vilket tidigare nämndes) att partier på vänsterkanten tycks vara mer öppna gentemot individer med invandrabakgrund jämfört med partier på högerkanten (Bloemraad & Schönwälder 2013), något som vår deskriptiva analys bekräftade (se tabell 5 ovan). Med hjälp av en serie logistiska regressioner undersöker vi i detta avsnitt först effekten av den etniska hierarkin (med SV-gruppen som referens). Sedan

kontrolleras effekten av att vara äldre, man och ha högre socioekonomisk status (SES). Den tredje modellen kontrollerar för de variabler som är indikatorer för socialt kapital (bott mer än 10 år i Sverige eller ha svensk partner).

Tabell 7. Faktorer som påverkar sannolikheten att bli vald när individen är nominerad av sitt parti, logistisk regression [Exp (B) – 1], N=55 901.

Modell	S, Mp och V = 21 283			M, C, L, KD, SD och övriga partier = 34 618		
	1	2	3	1	2	3
<i>Etnisk hierarki (SV = referens)</i>						
Norden	-0,17	-,07	-,030	-,19*	-,05	-,050
NW	-,14	-,15	-,060	-,28**	-,31**	-,31**
Övriga Europa	-,10	-,15	-,020	-,34**	-,39**	-,39**
Asien	-,18*	-,27*	-,100	-,36**	-,42**	-,42**
Afrika	-,25**	-,31**	-,120	-,64**	-,68**	-,68**
Sydamerika	-,24*	-,29*	-,180	-,57**	-,60**	-,60**
Norden2	,14	-,010	-,010	,18	,10	,10
NW2	-,41	-,500	-,490	,06	,01	,01
Övriga Europa2	,06	,010	,050	-,06	-,16	-,16
Asien2	,39	,470	,57	,19	,10	,10
<i>Andra Kontrollvariabler</i>						
Kön: man (kvinna = ref.)		-0,06**	-0,07**		0,01**	0,01**
Ålder		0,0	0,0		0,01	0,01
SES		2,15**	2,04**		1,31**	1,31**
<i>Tillgång till socialt kapital</i>						
Partner tillhör gruppen SV			0,65**			0,89**
Mer än 15 år i Sverige			0,28**			0,08**
R2	,02	,069	,073	,02	,062	,067

* anger signifikans på 5-procentsnivån, ** på 1-procentsnivån.

För de rödgröna partierna visar resultaten i modell 1 (i tabell 7) att det bara är de som är födda i Asien, Afrika och Sydamerika som har mindre chans att bli invalda om hade blivit nominerade (jämfört med SV-gruppen). För de andra partierna (M, KD, C, L, SD och övriga partier) ger modell 1 helt andra resultat. Alla grupper av utländskfödda kandidater har mindre chans att bli valda än SV-gruppen. De negativa oddsen för kandidater från dessa grupper är också betydligt starkare än för kandidater

från partier på vänsterkanten. Exempelvis hade kandidater som var födda i Asien 18 procent mindre chans att stå på valbar plats på de rödgrönas listor, medan kandidater från samma grupp 36 procent mindre chans att bli valda om de var nominerade av andra partier. Lägst chanser har de som är födda i Afrika.

Att bli placerad på ”icke-valbar” plats, skriver Soininen och Qvist (2017:124), kan tolkas som ”en konsekvens av kompromisser mellan nomineringskommittéer – som ofta har ambitioner kring mångfaldsfrågor – och en mer konservativ medlemsopinion”. En alternativ tolkning är att partier som placerar utlandsfödda på ”icke-valbar” plats gör detta för att locka väljare med samma bakgrund att rösta på dem, men egentligen inte vill ge dem representationsmöjligheten. Om att bli placerad på en valsedel men inte på valbar plats säger en partiaktivist med invandrarbakgrund följande: ”Jag tror att det är ett försök från partier att åtminstone utåt visa att nu finns det flera [nominerade] [...] Det är som att vi släpps in på gården men aldrig i huset” (Blomqvist 2005:90).

Vad gäller chansen för barn till invandrare (den så kallade andra generationen) att väljas om de är nominerade finns det dock ingen statistiskt signifikant skillnad mellan dessa och SV-gruppen (infödda personer med minst en förälder född i Sverige), något som gäller för båda grupperna av partier.

Modell 2 för båda grupperna av partier (i tabell 7) visar att effekten av en högre socioekonomisk status (högre utbildning och inkomst, samt att ha ett arbete) är positiv för att hamna på valbar plats på partiernas vallistor. Individens chans att bli vald ökar också om kandidaten är man (jämfört med när kandidaten är kvinna). Däremot är effekten av ålder inte statistisk signifikant. När dessa variabler inkluderas ökar gapet något mellan utrikesfödda och SV-gruppen i båda grupperna av partier. Orsaken är uppenbarligen att utrikesfödda kandidater har högre socioekonomisk status och i större utsträckning är män (jämfört med SV-gruppen).

I modell 3 adderas två variabler som indikerar tillgång till mer resursrika sociala nätverk (bott mer än tio år i Sverige eller har svensk partner). Dessa två variabelers samband med att bli vald (givet att man är nominerad) är positivt (starkare när det gäller antal år i Sverige för rödgröna partier och starkare för andra partier när det gäller att ha en svensk partner). När de två variablerna inkluderas blir gapet mellan SV-gruppen och dem som är födda i Asien, Afrika och Sydamerika icke-signifikant för de rödgröna partierna. Däremot kvarstår ett statistiskt signifikant gap för utlandsfödda kandidater bland allianspartierna (M, KD, C och L), SD och övriga partier. För att sammanfatta: efter att ha kontrollerat för tillgång till mer socialt kapital försvinner skillnaderna mellan referensgruppen och dem som är födda i Asien, Afrika och Sydamerika för de kandidater som tillhör rödgröna partier. Vad gäller utlandsfödda kandidater i de andra partierna ökar däremot inte deras chans att bli valda av att de har tillgång till mer socialt kapital. Jämförelsen mellan de två grupperna av partier visar också att placering på valbar plats främst handlar om politisk vilja framför andra förklaringar.

Sammanfattning och diskussion

Genomgången av tidigare studier inom fältet visade att den politiska representationen av individer med utländsk bakgrund i Sverige inte är ett så väl utforskat område. Erfarenheten visar samtidigt att forskning om könsmässig politisk ojämlikhet tidigare har lett till att problemen har uppmärksamrats, vilket skapat en större medvetenhet kring frågan och så småningom också lett till konkreta förändringar.

Studiens resultat visar att individer med invandrabakgrund är kraftigt underrepresenterade i Sveriges politiskt beslutade organ men också att det framförallt är de som är födda, eller har föräldrar födda, i afrikanska, asiatiska, sydamerikanska eller östeuropeiska länder som drabbas mest.

Resultaten visar dessutom att även när individer med invandrabakgrund är med på partiernas vallistor är deras chanser att bli invalda mindre än infödda kandidaters. Särskilt gäller detta kandidater inom allianspartierna (M, KD, C och L), SD och de övriga småpartierna. Att individer med invandrabakgrund inte har samma möjligheter att bli representerade inom de beslutande organen i samhället är givetvis ett demokratiskt problem. Problemet handlar om att det öppna samhällets demokratiska principer inte gäller för alla.

Resultatet från denna studie visar vidare att den dominerande resursteorin inte kan förklara underrepresentationen av stigmatiserade invandragrupper och deras barn. Resursteorin får inget stöd i vår undersökning, då de som nominerats till beslutsfattande organ i stort sett har lika tillgång till resurser vare sig de är invandrade eller ej. Faktum är att de som nominerats eller valts och har invandrabakgrund i vissa avseenden – till exempel utbildning – är mer resursstarka än svenskfödda. Med andra ord är det inte utbudssidan att ha tillräckliga resurser, snarare är det efterfrågesidan (de partipolitiska organisationernas rekryterings- och nomineringsprocesser) som skapar ojämlika villkor för partipolitiskt aktiva att delta i de beslutande organen i samhället.

Resultaten bekräftar tidigare studiers resultat i Sverige om att underrepresentationen av individer med invandrabakgrund inte beror på deras bristande resurser (lägre utbildning och arbetsstatus). Däremot gav våra resultat ett visst stöd till hypotesen om betydelsen av tillgång till resursrika sociala nätverk för att bli nominerad eller invald. Emellertid var informationen som vi fått genom registerdata inte tillräcklig för att på ett grundligt sätt kunna undersöka effekterna av att ha inflytelserika mentorer och uppbackning av resursstarka nätverk. Framtida kvantitativa undersökningar som samlar detaljerad information om de politiskt aktivas kontakter och deras tillgång till socialt kapital inom det politiska fältet skulle kunna undersöka denna fråga på ett mer rigoröst sätt. Som komplement till, och i kombination med, kvantitativa undersökningar av sådana frågor bör kvalitativt inriktad forskning också studera vilken roll intressekonflikter spelar under processens gång.

Som Iris Marion Young (1990) skriver liknar den hårda konkurrensen om de få platserna inom beslutsfattande organ ett nollsummespel där den enes vinst är den andres förlust. Som den historiska feministiska forskningen har visat, har också kvin-

nornas strävan efter att öka kvinnors sociala närvaro och deltagande i politiken mött ett kompakt motstånd. Men när kvinnor gick samman och organiserade sig, när de utmanade den dominerande normen och synliggjorde kön som kategori, lyckades de också åstadkomma förändringar. Det handlade om att blottlägga den asymmetriska maktordningen, ställa krav på att följa en ”varannan damernas”-princip i rekryteringen till politiska poster och mycket annat (Eduards 2002).

Samtidigt påminner Puwar (2004: 32) oss med rätta om att även när antalet individer med invandrarbakgrund ökar bland de politisk förtroendevalda, tyder det inte på en organisatorisk, kulturell och strukturell förändring av den politiska sfären. Vi behöver gå bortom det kvantitativa för att förstå ”hur vithet och maskulinitet är inbäddade i organisationers karaktär och liv”. Forskningen bör djupare undersöka villkoren för dessa ”outsiders” samexistens med den politiska eliten.

Referenser

- Aars, J. & A. Offerdal (2000) ”Representativeness and deliberative politics”, 68–92 i N. Rao (red.) *Representation and community in Western democracies*. Basingstoke: Macmillan.
- Alexander, J.C. (2004) ”Rethinking strangeness. From structures in space to discourses in civil society”, *Thesis Eleven* 79 (1):87–104.
- Behtoui, A. (2006) *Unequal opportunities. The impact of social capital and recruitment methods on immigrants and their children in the Swedish labour market*. Linköping: Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.
- Behtoui, A. (2016) ”Beyond social ties. The impact of social capital on labour market outcomes for young Swedish people”, *Journal of Sociology* 52 (4):711–724.
- Behtoui, A. & S. Jonsson (2013) ”Rasim”, 168–198 i M. Dahlstedt & A. Neergaard (red.) *Migrationens och etnicitetens epok. Kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. Malmö: Liber.
- Behtoui, A. & A. Neergaard (2017) ”Arbetslivet, etnicitet och ’dom andra””, 373–400 i M. Bengtsson & T. Berglund (red.) *Arbetslivet*. Lund: Studentlitteratur.
- Behtoui, A. & E. Olsson (2014) ”The performance of early age migrants in education and the labour market. A comparison of Bosnia Herzegovinians, Chileans and Somalis in Sweden”, *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40 (5):778–795.
- Berg, L., H. Oscarsson, O. Folke, T. Persson, J. Rickne, P. Oleskog Tryggvason & P. Öhberg (2015). *20 år med personval*. Rapport 2015:3, Valforskningsprogrammet, Statsvetenskapliga institutionen. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Bird, K., T. Saalfeld & A.M. Wüst (2010) *The political representation of immigrants and minorities. Voters, parties and parliaments in liberal democracies*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- Bivald, K., T. Hertz, M. Qvist & M. Soininen (2014) ”Challenges for diversity. Migrant participation in political parties in Sweden”. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- Bloemraad, I. & K. Schönwälder (2013) ”Immigrant and ethnic minority representa-

- tion in Europe. Conceptual challenges and theoretical approaches”, *West European Politics* 6 (3):564–579.
- Blomqvist, P.R. (2005) *Närvarons politik och det mångkulturella Sverige. Om att ta plats i demokratin*. Akademisk avhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Bäck, H. & R. Öhrvall (2004) *Det nya seklets förtroendevalda. Om politikerantal och representativitet i kommuner och landsting 2003*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.
- Castles, S. (2005) ”Nation and empire. Hierarchies of citizenship in the new global order”, *International Politics* 42 (2):203–224.
- Dahlstedt, M. (2005) *Reserverad demokrati. Representation i ett mångkulturellt Sverige*. Umeå: Boréa.
- Dancygier, R.M., K.-O. Lindgren, S. Oskarsson & K. Vernby (2015) ”Why are immigrants underrepresented in politics? Evidence from Sweden”, *American Political Science Review* 109 (4):703–724.
- Dancygier, R.M., K.-O. Lindgren, S. Oskarsson & K. Vernby (2017) ”Representationsgapet”, 85-109 i P. Bevelander & M. Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk integration i Sverige*. Stockholm: Delmi.
- Edling, C., & P. Hedström (2003) *Kvantitativa metoder. Grundläggande analysmetoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Eduards, M. (2002) *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber ekonomi.
- Eriksen, T. H. (2002) *Ethnicity and nationalism*. London: Pluto.
- Goffman, E. (1963) *Stigma. Notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Jenkins, R. (1994) ”Rethinking ethnicity. Identity, categorization and power”, *Ethnic and Racial Studies* 17 (2):197–223.
- Johansson, M. (2002) *Exkludering av invandrare i stadspolitiken. Makt och maktlöshet i Örebro 1980–2000*. Örebro: Örebro universitet.
- Kalm, S. (2003) *Invandrarrepresentation i kommunerna*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Miles, J. & M. Shevlin (2001) *Applying regression and correlation. A guide for students and researchers*. London: SAGE.
- Miles, R. (1993) *Racism after ”race relations”*. London: Routledge.
- Mood, C. (2010) ”Logistic regression. Why we cannot do what we think we can do, and what we can do about it”, *European sociological review* 26 (1):67–82.
- Phillips, A. (1995) *The politics of presence*. Oxford: Oxford University Press.
- Puwar, N. (2004) *Space invaders. Race, gender and bodies out of place*. Oxford: Berg.
- Regeringens proposition 1997/98:16 (1997) *Sverige, framtiden och mångfalden. Från invandrarpolitik till integrationspolitik*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Sayad, A. (2004) *The suffering of the immigrant*. Cambridge, UK: Polity.
- Schierup, C.-U., P. Hansen & S. Castles (2006) *Migration, citizenship and the European welfare state. A European dilemma*. Oxford: Oxford University Press.
- Schlozman, K.L., S. Verba, & H.E. Brady (2012) *The Unheavenly Chorus. Unequal*

- political Voice and the Broken Promise of American Democracy*: Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Soininen, M. (2011) "Ethnic inclusion or exclusion in representation? Local candidate selection in Sweden", 145–163 i K. Bird, T. Saalfeld & A. Wust (red.) *The political representation of immigrants and minorities. Voters, parties and parliaments in liberal democracies*. New York: Routledge.
- Soininen, M., & N. Etzler (2006) *Partiernas nominering. Exkluderingsmekanismer – etnicitet och representation*. Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering, SOU 2006:53: Stockholm: Fritzes.
- Soininen, M., & M. Qvist (2017) "Partiorganisationer och representation – från problem till lösningar", 111–140 i P. Bevelander & M. Spång (red.) *Valdeltagande och representation. Om invandring och politisk integration i Sverige*. Stockholm: Delmi, Delegationen för Migrationsstudier.
- Young, I. M. (1990) *Justice and the politics of difference*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Korresponderande författare

Alireza Behtoui
 Institutionen för samhällsvetenskaper (ISV)
 Södertörns högskola, 141 89 Huddinge
 alireza.behtoui@sh.se

Författarpresentation

Alireza Behtoui är professor i sociologi och verksam vid Södertörns högskola och Stockholms universitet. Hans forskning är huvudsakligen inriktad på hur människors tillgång till socialt kapital påverkar stratifieringsprocesser inom utbildning och arbetsmarknad med fokus på individens kön, klass- och migrationsbakgrund.